

BÂRLĂDEANU Alexandru (25 ianuarie 1911, Comrat, Republica Moldova – 13 noiembrie 1997, București) – jurist și economist, profesor; în iunie 1990 era unul din liderii F.S.N. și director onorific al ziarului „Azi”, publicație a F.S.N.¹

„Unul dintre puținii români care a pus umărul la două revoluții, care ne-a dezchiaburit, ne-a colectivizat, ne-a dezcolectivizat și ne-a reînchiaburit”².

Din punct de vedere al carierei politice și administrative, se poate spune că B.A. a fost cel mai înalt fost demnitar comunist ajuns în structura de putere a României post-decembriste. El poate fi încadrat în grupul foștilor lideri comuniști care spre sfârșitul regimului se găseau într-o anume opoziție față de Nicolae Ceaușescu³.

Studii și activitate profesională

Școala primară a terminat-o în localitatea Căușani, raionul Tighina, în anul 1921. A studiat apoi la Tighina (1921 - 1926) și la liceul internat din Iași (1926 - 1928)⁴. Între anii 1929 și 1931 a urmat cu intermitență cursuri la Politehnica din București, motiv pentru care nici nu a absolvit-o⁵. Din 1933 și până în 1937 a urmat cursurile Facultății de Drept din Iași, secția Economie Politică⁶, acolo unde și-a luat și doctoratul în 1940⁷. De asemenea, a studiat economia politică și la Institutul Central Economic din Moscova (Institutul de Planificare „Plehanov”), între 1943 și 1946, ca bursier din partea Institutului de Cercetări Științifice din Chișinău, fără a absolvi însă, deoarece a fost nevoit să se întoarcă în țară⁸. În ultimul an de studiu (1945 - 1946) a funcționat și ca asistent la Institutul „Plehanov”.

A început să lucreze încă din anul 1928, activând un an ca funcționar la revizoratul școlar Tighina⁹. Apoi, vreme de 8 ani a lucrat ca mediator și profesor suplinitor, între altele, la Școala comercială și la Școala de ucenici din Iași¹⁰. În anii 1934 – 1936 a colaborat la ziarul „Manifest”, apropiat cercurilor comuniste. Din 1937 și până în 1940 a funcționat ca

¹ Ruxandra CESEREANU, *Imaginarul violent al românilor*, Editura Humanitas, București, 2003, p. 91.

² *Personalități publice-politice 1995 – 1996*, Editura Holding Reporter, București, 1996, p. 336.

³ http://www.crimelecomunismului.ro/pdf/ro/publicatii/conversia_elitelor_comuniste.pdf, accesat 17.05.2010.

⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 35.

⁵ *Ibidem*, f. 61.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Paraschiv MARCU, (coord.), *Protagoniști ai vieții publice. Decembrie 1989 – decembrie 1994*, volumul 1, A – F, Rompres, București, 1994, p. 85.

⁸ *Ibidem*.

⁹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 8.

¹⁰ *Ibidem*, f. 35 verso.

asistent universitar la Catedra de Economie Politică și Finanțe a Universității din Iași¹¹. Ocuparea Basarabiei de către sovietici l-a prins în vacanță. A ales să rămână în teritoriul ocupat și să devină cetățean sovietic¹². A devenit colaborator al Institutului de Cercetări Științifice din Chișinău (septembrie 1940), acolo de unde a fost nevoit să se refugieze în U.R.S.S. în iunie 1941¹³. Ajuns în regiunea Karaganda din Kazahstanul de azi, a lucrat timp de aproape doi ani ca profesor, director de școală, muncitor minier și politruc la un colhoz¹⁴, până când a fost trimis la Moscova să-și continue studiile (1943). Aici a lucrat, între altele, și pe post de colaborator al agenției de presă T.A.S.S.

După întoarcerea în țară, în 1946, ascensiunea pe linie de partid face ca activitatea profesională să devină secundară în raport cu cea politică, iar funcțiile ocupate să țină mai degrabă de aceasta din urmă. Totuși, a fost mult timp profesor la Academia de Studii Economice din București (din 1949), ulterior devenind șeful Catedrei de Economie Politică din cadrul acesteia¹⁵. De asemenea, mai putem nota la capitolul carieră profesională statutul de membru titular al Academiei Române (din 2 iulie 1955), al cărei vicepreședinte a ajuns ulterior, între 2 februarie 1990 și 1 februarie 1994¹⁶. În perioada 9 decembrie 1967 – 11 decembrie 1968 a fost președintele Consiliului Național pentru Cercetare Științifică (C.N.C.S.)¹⁷. A mai fost membru de onoare al Academiei de Științe din Chișinău, ulterior Academia de Științe a Republicii Moldova (din 1991)¹⁸.

Activitate politică

Pe bună dreptate, se poate spune că el a trecut prin toate fazele comunismului românesc: ilegalitate, la putere, dar și perioada neo-comunismului post-decembrist. Deși în general este consemnat ca membru de partid din anul 1943¹⁹, activitatea sa comunistă datează mult înainte. În unele documente apare ca membru P.C.R. încă din 1935²⁰. Cert este că în

¹¹ Dorina N. RUSU, *Membrii Academiei Române 1866 – 1999. Dicționar*, Editura Academiei Române, București, 1999, p. 58.

¹² A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 43.

¹³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 308, f. 1.

¹⁴ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 35 verso.

¹⁵ Dan PETRE, *Președinții Adunării Deputaților și ai Senatului României 1862 – 2004*, Editura Meronia, București, 2004, p. 24.

¹⁶ Dorina N. RUSU, *op. cit.*, p. 58.

¹⁷ Florica DOBRE, (coord.), *Membrii C.C. al P.C.R. 1945 – 1898*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 93.

¹⁸ Dan PETRE, *op. cit.*, p. 24.

¹⁹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 308, f. 1.

²⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 7 verso.

mediul studentesc de la Iași s-a apropiat de cercurile comuniste încă din anul 1933²¹. Dovadă că între 1934 și 1936 a fost președinte al asociației studentești de inspirație comunistă „Centrele Unite”, membru activ al „Ligii Antifasciste”, al Comitetului Antifascist din Tighina și al asociației „Amicii U.R.S.S.”²². De asemenea, în 1936 a activat în Comitetul de conducere al Secțiunii Iași a Frontului Studentesc Democrat²³.

Ca rezident român la Moscova, în timpul războiului și imediat după, a avut o activitate foarte bogată: colaborator la redacția românească a „Radio Moscova” (1943 - 1945), colaborator al ziarului „Graiul liber” (publicația prizonierilor români din U.R.S.S.) 1943 - 1946, profesor (1944 - 1946) și conducător al Sectorului Românesc de la Școala Antifascistă pentru prizonieri (1945)²⁴. Munca în acest Sector a desfășurat-o din postura de angajat al Institutului 99 al Direcției Treburilor a Comitetului Central al Partidului Comunist (bolșevic)²⁵, având sarcina de a-i „prelucra” pe prizonierii români din U.R.S.S. După cum se observă, a fost unul dintre cei mai activi comuniști români din U.R.S.S. pe parcursul războiului fiind, de altfel, și membru al P.C.(b) al U.R.S.S.²⁶

În iunie 1946 a fost repatriat la cererea expresă a C.C. al P.C.R. și a aderat oficial la P.M.R., primind recomandări din partea lui Leonte Răutu și a lui Mihail Roller²⁷. A fost încadrat direct pe funcția de director adjunct, cu atribuții de instructor, la Secția Economică a Comitetului Central al partidului (iunie 1946 – noiembrie 1946), începând o carieră de partid care avea să îl ducă spre cele mai înalte vârfuri ale ierarhiei P.C.R. Nefiind un membru de rând, a reușit să promoveze rapid, ajutat însă și de faptul că a pornit din start dintr-o poziție politică importantă.

Vreme de aproape 15 ani s-a aflat în cercul de conducere al partidului și al țării, fiind unul din ideologii partidului. Dovadă stă rolul jucat în elaborarea *Declarației cu privire la poziția P.C.R. în problema mișcării comuniste și muncitorești internaționale* din aprilie 1964²⁸. În perioada 28 decembrie 1955 – 12 august 1969 a fost membru al Comitetului Central al P.M.R./P.C.R. În acest interval a promovat progresiv pe linie de partid: membru supleant al Biroului Politic (23 noiembrie 1962 – 22 martie 1965), membru plin al Biroului

²¹ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 16.

²² *Ibidem*, f. 12.

²³ *Ibidem*, f. 43 verso.

²⁴ *Ibidem*, ff. 43-44.

²⁵ *Ibidem*, f. 61 verso.

²⁶ *Ibidem*, f. 13.

²⁷ *Ibidem*, f. 40 verso.

²⁸ Dan PETRE, *op. cit.*, p. 25.

Politic (22 martie – 23 iulie 1965), membru al Prezidiului Permanent și al Comitetului Politic Executiv – C.P.Ex. al C.C. al P.C.R. (23 iulie 1965 – 12 august 1969)²⁹. În 1968, datorită „divergențelor profunde cu conducerea de partid și de stat” s-a retras la pensie din activitatea politică³⁰. Această atitudine de opoziție politică față de Nicolae Ceaușescu a culminat în anul 1988, atunci când a fost coautorul și unul dintre semnatarii „Scrisorii celor șase”. Ca urmare a acestei inițiative, în martie 1989 a fost exclus din partid și i-a fost fixat domiciliu obligatoriu³¹.

În timpul evenimentelor din decembrie 1989 a revenit în prim planul politicii românești. Pe parcursul următorilor ani s-a manifestat drept unul din liderii grupării conservatoare a F.S.N.³² La 22 decembrie 1989 intră în primul Consiliu de conducere al Frontului Salvării Naționale (C.F.S.N.)³³. După transformarea F.S.N. în partid politic (23 ianuarie 1990), a fost ales (la 13 februarie 1990) din partea acestei formațiuni în Biroului Executiv al Consiliului Provizoriu de Uniune Națională (C.P.U.N.)³⁴. Încă de la începutul anului 1991 intră într-un conflict cu Petre Roman, liderul FSN, pe marginea politicilor economice și sociale promovate de Guvern³⁵, conflict ce va duce la ieșirea sa din F.S.N.³⁶ și ulterior, la retragerea definitivă din politică, în 1993³⁷. Îl mai întâlnim doar în vara anului 1995, la Convenția Națională a Partidului Noua Românie (condus de Ovidiu Trăsnea) ca invitat și consultant politic³⁸.

Activitate politico-administrativă

În plan legislativ, a fost membru al Parlamentului sub trei regimuri: Regatul României, Republica Populară Română (R.P.R.)/Republica Socialistă România (R.S.R.) și republica post-decembristă. La scrutinul din noiembrie 1946 a fost ales membru al Adunării Deputaților din partea P.M.R. După abolirea monarhiei, a fost ales vreme de aproape trei decenii membru al Marii Adunări Naționale, ca reprezentant al mai multor circumscripții: Prahova (1948 - 1957), Iași – Vest, regiunea Iași (1957 - 1961), Constanța – Est, regiunea

²⁹ Florica DOBRE, (coord.), *op. cit.*, p. 92.

³⁰ Paraschiv MARCU, (coord.), *op. cit.*, p. 86.

³¹ *Ibidem*.

³² Doru Viorel URȘU, *Ministru de interne*, partea întâi, Ed. CD PRESS, 2008, p. 11.

³³ Peter SIANI-DAVIES, *Revoluția Română din decembrie 1989*, Editura Humanitas, București, 2006, p. 167.

³⁴ Iulia HUIU, Dan PAVEL, „Nu putem reuși decât împreună”. *O istorie analitică a Convenției Democratice: 1989 – 2000*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 40.

³⁵ Domnița ȘTEFĂNESCU, *Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor: decembrie 1989 – decembrie 1994*, Editura Mașina de scris, București, 1995, p. 124.

³⁶ Paraschiv MARCU, (coord.), *op. cit.*, p. 86.

³⁷ *Personalități publice-politice 1995 – 1996*, Editura Holding Reporter, București, 1996, p. 336.

³⁸ *Ibidem*, p. 337.

Constanța (1961 - 1965), Constanța – Est, regiunea Dobrogea (1965 - 1969) și Tomis Nord, regiunea Constanța (1969 – 1975)³⁹. De asemenea, la alegerile din mai 1990, a fost ales senator F.S.N. în circumscripția nr. 41 București⁴⁰. Pe toată durata mandatului a fost președintele Senatului, iar în timpul lucrărilor Adunării Constituante (1990 – 21 noiembrie 1991) a fost copreședinte al acesteia⁴¹, alături de Dan Marțian.

Economist de profesie, a avut o carieră la cel mai înalt nivel în structurile executive ale României comuniste. În anul 1946, la întoarcerea în țară, a fost desemnat expert economic al Comisiei Guvernamentale participante la tratativele de pace de la Paris (până în 1947)⁴². A fost promovat în același an (la 5 decembrie 1946) secretar general în Ministerul Economiei Naționale – M.E.N. (până în 25 august 1947), trecând apoi pe aceeași funcție, dar la Ministerul Industriei și Comerțului (până în martie 1948)⁴³. În această calitate a făcut parte din colectivul care a condus reforma monetară din anul 1947⁴⁴. Din martie și până în septembrie 1948 a fost adjunctul ministrului Industriei și Comerțului⁴⁵ (26 aprilie - 28 august adjunct pentru Industrie, 28 august – 7 octombrie 1948 adjunct pentru Comerț)⁴⁶.

A urmat o perioadă de două decenii în care a ocupat numai funcții cu rang de ministru: ministru al Comerțului Exterior (7 octombrie 1948 – 18 mai 1954); vicepreședinte (1954) și președinte (3 octombrie 1955 – 9 mai 1956) al Comitetului de Stat al Planificării (C.S.P.)⁴⁷; vicepreședinte pentru probleme economice (3 octombrie 1955 – 21 august 1965 și 9 decembrie 1967 – 27 ianuarie 1969) și prim-vicepreședinte (21 august 1965 – 9 decembrie 1967) al Consiliului de Miniștri al R.P.R./R.S.R.⁴⁸ Vreme de 11 ani (1955 - 1966) a fost reprezentantul României la Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (C.A.E.R.)⁴⁹ și la Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite (O.N.U.) pentru Europa⁵⁰.

Retragerea din politică a fost urmată și de marginalizarea pe plan administrativ, astfel că nu va mai ocupa nici o funcție de răspundere pe această linie, nici măcar după 1989.

³⁹ Florica DOBRE, (coord.), *op. cit.*, p. 93.

⁴⁰ http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura_gprs.mp?idm=10&cam=1&leg=1990, accesat 18.05.2010.

⁴¹ Dorina N. RUSU, *op. cit.*, p. 58.

⁴² Paraschiv MARCU, (coord.), *op. cit.*, p. 85.

⁴³ ANIC, fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 61 verso.

⁴⁴ Paraschiv MARCU, (coord.), *op. cit.*, p. 85

⁴⁵ ANIC, fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar B 1929, f. 8.

⁴⁶ Florica DOBRE, (coord.), *op. cit.*, p. 93.

⁴⁷ Gheorghe CRIȘAN, *Piramida puterii. Vol. II. Oameni politici și de stat, generali și ierarhi din România (22 decembrie 1989 – 10 martie 2004)*, Editura Pro Historia, București, 2004, p. 52.

⁴⁸ Florica DOBRE, (coord.), *op. cit.*, p. 93.

⁴⁹ Gheorghe CRIȘAN, *op. cit.*, p. 52.

⁵⁰ Dorina N. RUSU, *op. cit.*, p. 58.

Dan Drăghia